

PAP JÚLIA

Az internetes média szerepe a rendőrség iránti bizalom befolyásolásában

A 2006-os események, illetve az azóta is sokat emlegetett eljárások kimene-tele a közvélemény szemében a magyar rendőrséget nem megfelelően műkö-dő erőszakszervezetként látatja. Teszi ezt úgy, hogy információszerezés céljá-ból a médiát favorizálja, amelynek erős befolyásoló szerepe bizonyos események hírértékétől függ. Értekezésem célja annak vizsgálata, hogy az internetes média mekkora szerepet játszott, illetve játszik abban, hogy a ma-gyar társadalom bizalma kritikus mértékben megrendült a rendőrségben, és annak helyreállítása továbbra is nehézségekbe ütközik.

2006 őszén a tüntetések elfajulásával az elszabadult indulatokat kezelni pró-báló rendőrséget a média szinte démonikus jellemzőkkel ruházta fel, ennek köz-vetlen következménye a szakma presztízsének csorbulása lett. A következőkben bemutatott elemzéssel arra próbálok rávilágítani, hogy a különböző értékeket képviselő internetes hírportálok nagy különbséggel mutatták be az eseteket, és ezzel jelentős volt felelősségük a közvélemény különböző irányú formálásában.

Hipotézisem kifejtése után ismertetem az elemzéshez felhasznált mód-szert, megmagyarázva a három kategóriába való besorolás, valamint a négy téma szerinti elemzés szükségességének körülményeit. Ezután rövid kiterőt tesztek az objektívítás, véleménynyilvánítás fontosságának, valamint az inter-netes médiák szerepének tisztázására. Az elemzés részletes leírása után az összegzésben levonom a kapott eredmények tanulságát.

Meg kell jegyezni, hogy az elemzés célja a különböző médiák véle-ménybefolyásoló hatásának bemutatása, az akkor és azóta történtek kapcsán nem kívánok ítéletet mondani vagy állást foglalni. Ez az indulatok csitul-ta után egy válogatott szakemberekből álló, összetett, minden nézőpontot szem előtt tartó későbbi vizsgálódás feladata lesz.

Hipotézis

Hipotézisem, hogy a következőkben bemutatott négy téma szerint vizsgálva a portálokon megjelent cikkeket, kategóriánként eltérő hangvételű tudósítá-

sokat olvashatunk. A semlegesek főként a tájékoztatásra, az események tény-szerű, értékítélétől mentes bemutatására törekedtek. Ezzel szemben a két másik kategória cikkei a saját érdekcsoportjuknak megfelelően közölték, elemezték a témákat. A rendőri oldalon 2006 kapcsán a tüntetők negatív, valamint a rendőrök pozitív megjelenítése jellemző, míg a tüntetéspárti hírportálok esetében ennek éppen a fordítottja.

Módszertan

A választott módszer, amellyel a megjelölt témát kifejtem, a nem résztvevő vizsgálatok közül a tartalomelemzés.

A tartalomelemzés a rögzített emberi kommunikációk tanulmányozása. Ilyenek lehetnek a könyvek, folyóiratok, festmények, törvények, alkotmányok, beszédek vagy honlapok.

Dolgozatomban a különböző internetes hírportálokon megjelenő cikkek elemzésével foglalkozom. Elemzési egységeim így az egyes hírportálok, a megfigyelési egységek pedig a cikkeik lesznek.

Kategóriák

A portálokat három kategóriába sorolva választottam ki:

Semlegesek

Ebbe a kategóriába azok a portálok kerültek, amelyek arról ismeretesek, hogy cikkeikben viszonylag nagy objektivitásra törekszenek, kevésbé jellemző rájuk az állásfoglalás, a politikai értékítélet. Mivel internetes portálokról van szó, a felhasználóknak lehetőségük van név nélkül vagy álnéven olyan megnyilvánulásokat is megjelentetniük, amelyek ennek ellenkezőjét tanúsítják, esetenként igen éles hangvételű kommentárok, blogbejegyzések formájában. Az elemzésem folyamán azonban olyan cikkek kiválasztására törekedtem, amelyek az események tájékoztató jellegű bemutatását célozták, így a portálok a kategóriának megfelelő értéket képviselnek. A két kiválasztott oldal az index.hu és a hvg.hu.

Rendőrségi

E kategória az olyan célzattal létrehozott portálokat lett volna hivatott tartalmazni, amelyeket rendőrök, rendvédelmi szervezetek tagjai, dolgozói hoztak létre, és tartanak fenn hasonló működési elvek alapján, mint az előző kategóriában. Ma Magyarországon azonban nem létezik ilyen oldal. Ezért e csoportba olyan honlapok kerültek, amelyek folyóiratai az interneten is elérhetők. A kategória jellemzője, hogy az események azon szegmensére hívják fel a figyelmet, amelynek nagy része kimaradt a többi portál tájékoztatásából, vagy azok túlságosan elnagyoltak voltak a hatékony értelmezéshez. Példának okáért a 2006-os tüntetéssorozatot helyénvalónak tartók között inkább megtalálhatók voltak a rendőri brutalitásról szóló cikkek, mint a rendőri oldal súlyos sérülteire való figyelemfelhívás. Az e kategóriába választott honlapok az eseményeknek éppen ezt a vetületét emelték ki. A két kiválasztott oldal a brdsz.hu (a Belügyi és Rendvédelmi Dolgozók Szakszervezetének honlapja, T-ma havilap) és az frsz.hu (a Független Rendőr Szakszervezet honlapja, FRÁSZ havilap).

Tüntetéspárti-jobboldali

Az utolsó kategóriát a főként jobboldali, de legalábbis „nemzeti” tudatú hírportálok alkotják. Az ilyen típusú oldalak nagyban hozzájárultak a 2006-ban tüntető tömegek felajzásához, a feszültség kielezéséhez, ugyanígy a rendőrség elleni lázításhoz, valamint ahhoz, hogy az akkor történtek ne essenek ki az ezt az oldalt látogatók látóköréből, és a mai napig fenntartsa negatív véleményüket a rendőrséggel szemben. Ezekre az oldalakra az események túldramatizálása, az éles, bíráló stílus jellemző, a saját igazság és a tüntetéssorozat legitimitásának és szükségszerűségének kifejezett hangsúlyozása a többség erőszakmentes értékítéletével szemben. Az általuk alkalmazott retorika fontos eleme a saját és a külső csoport pontos és határozott elkülönítése, az ellenségkép megalkotása és folyamatos megidézése. A pontosan megjelölt ellenfelek közül a legádázabbnak feltüntetett, fizikailag is fenyegetést jelentő ellenség a rendőrség volt.¹ Ennek fényében az elemzéshez olyan cikkeket választottam, amelyek e tényt támasztják alá. Nehézséget jelentett azonban, hogy az atrocitások óta hét év telt el, számos eljárás lezajlott, ennek következtében több, ak-

¹ Kaposi Ildikó: Online radikálisok. A 2006. őszi magyarországi tüntetések megjelenése a világhálón. In: Gönczöl-biztonság jelentése. 2007

koriban népszerű oldalt megszüntettek (például kossuthter.com), vagy cikkek, tudósításaik visszavonására kötelezték őket (például a HírTV beszámolóí, felvételei az MTV-székház ostromáról). Így a két kiválasztott oldal a kuruc.info és a jobbik.net (később jobbik.hu).

Témakörök

A számtalan megjelenő cikk kezelése érdekében két-két kiemelt témára szűkítettem a keresést 2006-ban és 2011-ben. Erre azért volt szükség, mert ezáltal megfelelő alapom lett az összehasonlításhoz, mivel az ugyanabban a témában írt cikkek stílusát, retorikáját vettem össze.

A négy téma a következő.

MTV-székház ostroma: 2006. szeptember 18–19.

Szeptember 18-án éjszaka egy csoport megostromolta, majd bevette a közszolgálati televízió épületét. Az őszi beszéd napvilágra kerülése miatt szeptember 17-én többezres tömeg gyűlt össze a Kossuth téren az akkori miniszterelnök távozását követelve. A túlbuzgó tömegből egy kisebb csoport az MTV székházához vonult azzal a céllal, hogy élő adásban beolvashassák a petíciójukat. Ezt azonban a televízió vezetősége visszautasította. Ennek okán a csoport vezetőjének felhívására a Kossuth térről a tömeg jelentős része átáramlott a Szabadság térre, ahol megkezdődött az ostrom. A kiveényelt rendőrök nem kellő felkészültségük, gyenge felszereltségük, valamint a kommunikációs hiányosságaik következtében tehetetlenek bizonyultak a tömeg feltartóztatásában, így annak tagjai a felszedett kövekkel dobálták meg őket, többször közvetlen közelről támadtak a sorfalukra, az ott parkoló autókát felgyújtották. A rendőri erők könnygázzal, vízágyúval próbálták meg visszatarítani őket, eredménytelenül, végül feladták az épületet, és visszavonultak. A tömeg bevette a székházat, áttörték a kapukat és a belülről felhúzott barikádot, és betörték az épületbe, ahol egyéb cél híján fosztogattak, rongáltak. Miután rendezték soraikat, a rendőrök hajnali négy óra körül végül kiszorították a még ott maradó tüntetőket, és visszafoglalták az intézményt. Az ORFK adatai szerint ekkor 216 rendőr sérült meg, többen igen súlyosan: leszakadt ujjak, törött végtagok, betört fej, agyrázkódás, égési sérülés stb. A kár nagyjából háromszázmillió forint volt.

1956 ötvenedik évfordulója: 2006. október 23–24.

Szeptember 20. és október 22. között országszerte folytatódtak a demonstrációk. Vidéken a legsúlyosabb esetek kimerültek az MSZP-székházak megrongálásában. Budapesten a tüntető tömeg továbbra is megszállás alatt tartotta a Kossuth teret, éjszaka sem hagyták el, folyamatosan skandáltak, beszédeket, koncerteket tartottak a fennálló „diktatúra” ellen.

Szeptember 20–21-én jelentősebb összecsapásra került sor a demonstrálók és a rendőrség között, október 23-ig ez volt a legjelentősebb atrocitás. Ezt az eseményt azóta a rendőrterror első megnyilvánulásaként emlegetik, a rendőrség ekkor már határozottabban, felkészültebben, tömegoszlató technikákat és eszközöket alkalmazva lépett fel a megvadult tömeg ellen. Sokan úgy gondolják, hogy ez egyfajta megtorlás volt a székháznál történtek miatt, a rendőrök leverték a saját maguk és a kollégáik sérelmeit a „békés” tüntetőkön.

Az indulatok csúcspontja az 1956-os forradalom ötvenedik évfordulójának napján, éjszakáján következett be. Az évfordulóra készülő tüntetőket 23-án hajnalban a rendőrség kiszorította a Kossuth térről, ez már eleve feszültséget teremtett a demonstrálók és a szervezet között. Erre azért volt szükség, mert itt került sor az állami ünnepség megrendezésére, a területet nemcsak ezért, hanem a külföldi delegációk, vendégek miatt is megfelelően biztosítani kellett. Az első összecsapásokra délután került sor, amikor a tüntetők kisebb csoportja átszakította a kordonokat, és a rendőrökre támadt. Eközben az akkori legnagyobb ellenzéki párt, a Fidesz, az Astoriánál tartotta megemlékezését. A véres összecsapásokra, jogellenes cselekményekre úgy kerülhetett sor, hogy a megvadult tüntetőket a békés demonstrálók felé terelték, így a rendbontók a nagygyűlés befejeződése után még ott tartózkodó nézelődők közé keveredtek. Innentől a rendőrség egy csoportként kezelte a tömeget, és ellenük a tömegoszlatás eszközeinek és technikáinak széles skáláját alkalmazta: gumilövedéket, tonfát, festett vízű vízágyút, könnygázgránátot, valamint lovas rohamot. Minderre azért volt szükség, mert a tüntetők részéről támadás érte a szervezetet: Molotov-koktéllal, utcakövekkel támadtak rájuk, többszöri felszólítás után sem hagyták el a területet, elkötötték egy T-34-es harckocsit, megbontották a kordonokat, barikádokat építettek a belváros több pontján. Ezekből az eseményekből adódik a heves indulatokat kiváltó, jogellenességre, antidemokráciára hivatkozó retorika, illetve innentől beszélhetünk a rendőrségbe mint rendvédelmi szervbe vetett bizalom aggasztó megingásáról. Rendőri oldalról ekkor már jóval kevesebb sérülttel számolhatunk, a civilek közül azonban százkilencvenötön sérültek meg, ebből tizenhatan a gumilövedékektől.

A *Balsai István*, a 2006. őszi erőszakos rendőri fellépést vizsgáló miniszterelnöki megbízott által 2011. március 15-re elkészült jelentés és a szintén általa beterjesztett, a parlament által elfogadott semmisségi törvény 2011-ben újabb port kavart a 2006-os eseményekkel kapcsolatban. Az új kormány megalakulásával szinte egyidőben létrejött egy vizsgálóbizottság, amely 2006-ot, illetve az akkor történetekkel kapcsolatban a volt miniszterelnök, *Gyurcsány Ferenc* felelősségét volt hivatott vizsgálni. A jelentés főként a rendőri brutalitással, valamint az említett személy felelősségével foglalkozik. A semmisségi törvény értelmében pedig a 2006. szeptember 20. és október 24. közötti tömegoszlattással összefüggésben elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, rongálás és garázdaság büntette miatt meghozott, kizárólag rendőri jelentésre, illetve tanúvallomásra alapozott ítéleteket semmisnek nyilvánították. Lehetőség volt arra is, hogy a bíróság – az ügyész indítványára, a terhelt vagy a szabálysértési eljárás alá vont személy, illetve hozzátartozók, valamint a védő kérelmére – semmisnek nyilvánítsa a tömegoszlattással közvetlen összefüggésben „méltányolható körülmények között elkövetett” más bűncselekmény miatt hozott ítéletet és a bíróság hatáskörébe tartozó szabálysértés miatti megállapítást. *Gaudi-Nagy Tamás* módosító javaslata értelmében ugyanaz a bíróság nem járhatott el a megismételt eljárásban. Egyébként az ő és *Morvai Krisztina* jobbkios EP-képviselő nevéhez kötődik, hogy a 2006-os rendőri brutalitással kapcsolatos eljárások újra előkerültek, ezek ugyanis öt éven belül elévültek volna.

2006 óta polarizálódott a rendőrség megítélése, mégsem tapasztalható nagymértékű pozitív változás a bizalom kérdésében. Kevesen tudják, mivel nem kapott akkora nyilvánosságot, hogy az események hatására az állam a rendőrségre majdnem nyolcemilliárd forintot költött, ily módon európai szintűre fejleszthették a felszerelésüket (testpáncél, megfelelő kommunikációs és audiovizuális eszközök, járművek stb.), emellett a rendőrök kiképzésére, felkészítésére is nagyobb figyelmet fordítottak. Ennek hatására, ha a jövőben bármikor ehhez hasonló atrocitásokra kerülne sor, a múlt hibái nem ismétlődhetnének meg.

Mégis úgy tűnik az előbbiekből, hogy egyelőre nem cél a rendőrség iránti bizalom növelése, miközben az elengedhetetlen lenne az állampolgárok biztonságérzetének, a demokrácia intézményének biztos alapokra helyezéséhez.

Korényi János: Lovasroham

A *Korényi Imre* miniszterelnöki megbízott által felkért *Korényi János* festő-restaurátor ikonografikus festménye újabb olaj volt a tűzre. Az alaptörvényt illusztráló, november elején napvilágot látott, a magyar történelem százötven évét feldolgozó tizenöt kép egyike a 2006-os rendőrterrorot eleveníti fel. A festmény fő motívuma egy fehér ruhás lány, akit a lovas rendőr képében megjelenő Sárkányölő Szent György² éppen leszúr. A királylány a civil társadalmat, a magyar népet szimbolizálja, a háttérben a sárkány a hatalmat jelképezi. A tulipános kereten kisebb ikonok láthatók, két szegfű (a hatalmon lévő kormányra utal), vipera, vérző, sérült portrék, az elköött tank, középen kétoldalt a szemüket eltakaró, szörnyülködő figurák³, legfelül pedig szintén a királylány, itt már nyitott szemmel, színesben, így a reményt szimbolizálva. A festmény célja annak bemutatása, hogy 2006-ban a végrehajtó hatalom mekkora szereptévesztésben volt a tekintetben, hogy erőszakot alkalmazott a tüntetők ellen. Emellett a festmény képessé válhat arra, hogy negatív üzenetével megszilárdítsa a rendőrségre irányuló alacsony bizalmi szintet.

Annak érdekében, hogy a média szerepét, felelősségét érthetően szemléltethessem, szükségesnek tartok egy rövid kitekintést az objektivitás, a véleménynyilvánítás szabadságának, valamint az internetes médiának a bemutatására.

Objektivitás, véleménynyilvánítás, internetes média

Objektivitás

A sajtó kialakulásának és működésének korai szakaszában az újságíró legfontosabb megbízatása az volt, hogy egy eseményről annak helyszínéről megbízhatóan tudósítson. Az újságírókra vonatkozóan a józan bizalom léggömb uralkodott. Az olvasóközönségben fel sem merült annak lehetősége, hogy az újságíró nem tud eleget tenni a valósághű informálás igényének, vagy annak gyanúja, hogy tudatosan félrevezetne.

A kis példányszámok, az olvasók viszonylagos homogenitása, a szóba jehető témák korlátozottsága mellett az újságírók ismerték a megrendelők igényét is. Ez kisebb versenyt és nagyobb pontosságot hozott, a hírek valóságértékének kö-

² Szent György 1992 óta a rendőrség védőszentje.

³ Mint János és Mária tette Jézus keresztre feszítésekor.

zel biztos voltát. Az újságíró eredendő feladata nem az igazság feltárása, hanem egy eseményről való hű tájékoztatás volt, ezzel a befogadó számára lehetővé tette a személyes ítéletalkotást döntései kialakításánál, elősegítve az igazság önálló keresését. Másképpen fogalmazva: képes volt olyan helyzetet teremteni, hogy a befogadó ne az újságíró, hanem a saját perspektívája szerint élje meg, élje át az adott eseményt. Ezek szerint az akkori objektív újságírás egyik nagy előnye az volt, hogy a közlő és a befogadó között a közlés folyamán élt egyfajta interakció, amely meghatározta az olvasók viszonyát az újságokkal.⁴

Véleménynyilvánítás és politikai befolyás

Ezzel szemben, amikor a demokratikus intézmények kibontakozásával a politika szférája került a tájékoztatás és érdeklődés fókuszába, és az olvasóközönség kompetenssé vált e téren, mivel az állampolgárok illetékesek lettek a politikai élet különböző kérdéseiben, az említett objektivitás háttérbe szorult.

A tömegkommunikáció és politika kapcsolatának természete mindennapos kérdés. A modern ember tudatában egyre inkább kiszélesedve jelenik meg a világ ezernyi jelenségével, különböző forrásokból veszi át az értékelést. Az egyre tágabb világkép csak kis részben nyugszik saját érzékelésen és információszerzésen.

Ebből kifolyólag a különböző politikai pártok érdeke azt kívánja, hogy hatást gyakoroljanak a befogadók véleményére azáltal, hogy a tömegkommunikációs eszközök felett befolyásuk van. A háttérben a pártos elkötelezettségért vagy a szerkesztőségek befolyásolásáért folytatott pártharcok bontakoztak ki, átfőrmálva ezzel a hírszerkesztés menetét.

Az újságírók, újságok a véleménynyilvánítás, a nézetek cseréjének, a vitának, vagyis a közvélemény formálásának alapvető fórumaivá váltak.⁵ A közönség növekvő heterogenitása, a társadalmi integrációs folyamatok előrehaladása, az olyan események számának szaporodása, amelyekről a közönség tájékoztatást igényel, valamint a lapok periodicitásának növekedése miatt szükségessé vált az információ szelekciója különböző dimenziók szerint. Az ilyenformán megnövekedett híryanagból ráadásul egy immár kevésbé ismert közönség tájékoztatását kell megoldani.⁶ A szelekció negatív hatását növelte a

⁴ Angelusz Róbert: A referáló sajtótól az internetig. In: Vásárhelyi Mária – Halmai Gábor (szerk.): A nyilvánosság rendszerváltása. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 1998

⁵ Pokol Béla: Tömegkommunikáció és politika. In: Bihari Mihály – Pokol Béla (szerk.): Politológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009

⁶ Angelusz Róbert: i. m.

politikai befolyás, mert a híreket, beszámolókat az adott pártérdekek szerint választották ki, vagyis „pártosan” formálták és értékelték a világ eseményeinek híreit. Az olvasó problémaértékelése és -értelmezése ezen keresztül alakult, magában hordozva annak veszélyét, hogy a közzétett véleményeket hírként kezeli. A befogadók táborát az adott elv szerinti tájékozódás hatotta át és irányította, így immúnissá váltak az azon kívül eső problémákra. Ezáltal az újonnan keletkező társadalmi problémák politikai megvitatására, ebbe a közvélemény bevonására a tömegmédiák alkalmatlanná váltak.⁷ Ezt bizonyítja *Klapper* 1960-as kutatásának eredménye is, e szerint ez abban mutatkozik meg, hogy az állampolgárok figyelmét már nem lehet felkelteni, nem lehet rájuk hatást gyakorolni, a változó és ellentmondásos üzenetek kioltják egymást, az eleve meglévő politikai beállítódáson alapuló szelektív figyelem és annak fenntartása torzító hatást gyakorol a média üzeneteire. Vagyis a média funkciója megváltozik.

Az internetes média

Nagymértékű változást hozott az internet elterjedése is, ennek határai százszorosa szélesebbek, mint a korábbi médiákéi. Az internetet, a rajta létrejövő portálokat szintén nevezhetjük médiának, mert képes a vélemények közvetítésére, formálására, más kérdés persze, hogy teljesen új keretek között, hiszen nemcsak a professzionális újságírók és szerkesztők vannak jelen, hanem maga az állampolgár is. Ha belegondolunk, nincs olyan ember a modern világban, aki ne használná ki az internet adta lehetőségek tömkelegét. Sőt olyannyira a mindennapjaink részévé vált, hogy elérhető a szintén korszakalkotó újdonságként számon tartott mobiltelefonok szinte mindegyikén. Az interneten található alkalmazások – például a Facebook vagy a különböző hírportálok – olyannyira beépültek a napi rutinba, mint a reggeli fogmosás. És ami a kultúrajellegét erősíti, hogy nemcsak a fiatalok, de az idősebb generációk is aktív használói az internetnek.

Az egyik legfőbb értéke ebből fakadóan a szabadság, amely egyrészt lehetőséget teremt az országhatárokon kívüli önálló tájékozódásra, másrészt engedi az önálló publicitás lehetőségét. A beszélők és hallgatók számára olyan teret nyújt, ahol igen olcsón és kifejezetten nagy tömeg számára juttathatók el az üzenetek. Ezáltal teljesen új közeget teremtett.

Ez az új média az újságírók heterogén kínálatát nyújtja a felhasználóknak. Ezáltal ad lehetőséget a többirányú tájékozódásra és e kínálatok egybeveté-

⁷ E probléma kiküszöbölésére születtek meg a különböző politikai mozgalmak, ezáltal növelve a hírtéket az állampolgárok számára. Pokol Béla: i. m.

sére. Hozzáférést nyújt adatbázisok, közéleti információk, parlamenti statisztikák, számítógépes könyvtárak és keresőrendszerek olyan széles skálájához, amelyek módot adnak arra, hogy a közlemények igazságtartalmát le lehessen ellenőrizni, s ez „egy kvalitatív-mérlegelő befogadói magatartás kialakulását”⁸ idézheti elő. „Az internet emyiben a kritikai vizsgálódó újságolvasás megjelenésének és elterjedésének táguló perspektíváját jelzi.”⁹

Angelusz Róbert az internet adta lehetőségek pozitívumát látta: „Az internet által nyújtott új adottságok, a világ »összeszűkülése« perspektivikusan az újságírókat is nagyobb objektivitásra, az információk gondosabb ellenőrzésére készíti. Az interaktivitás lehetősége, a pontatlan információk jelzése, nyilvános lelepleződése felerősíti az információs kontroll hatékonyságát. Az internet feltehetően nem kizorítja, hanem kiegészíti a tömegkommunikációt.”¹⁰

Mára azonban világossá vált, hogy az internet és az általa várt kontroll nem egyenesen arányos. Az internet az objektivitást és a minőségi újságírást a gyorsaság árnyékába szorította. Noha, mint említettem, a hírek sztrádjája már a nyomtatott sajtó aranykorában kibontakozott, az internet sokkal nagyobb lökést volt képes adni neki. Míg a nyomtatásban megjelenő cikkek határidőkhöz, lapzártákhoz vannak kötve, az interneten akár az esemény pillanatában publikálhatók a vélemények, kommentárok, s szinte a történéssel egy időben lehetséges a közvélemény tájékoztatása.

De a tájékoztatás mellett az internet radikálisan kiterjesztette a közvetlen kritika lehetőségeit is. Bárki, bármilyen formában bírálhat akárkit. Nincsen visszatartó erő.

Vannak, akik a nyomtatott sajtóhoz képest meglévő hátrányaira hívják fel a figyelmet, mint például Kathleen M. Sullivan: „... az intézményesedett sajtó, etikai önszabályozás (és egyúttal a vezetőség önérdéke) által kormányozva gondosan ellenőrizni fogja a történeteket és többször is megerősíti a kétséges tényeket, mielőtt közzétenné azokat, még a per valószínű fenyegetésének hiányában is”¹¹. Ezzel szemben a kibertérben megjelenő rágalmozások már nem mennek keresztül a működő etikai szűrőn. „A netbeszélő [...] nem csak azért különleges véleménynyilvánító, mert potenciálisan óriási közönséghez tud szólni...”, hanem azért is, mert „... közvetlenül, hatékonyan, szerkesztői szűrő nélkül, és ha kívánja, névtelenül tudja eljuttatni mondanivalóját

⁸ Angelusz Róbert: i. m.

⁹ Uo.

¹⁰ Uo.

¹¹ Kathleen M. Sullivan: First Amendment Intermediaries in the Age of Cyber-space. UCLA Law Review, August 1998

*másokhoz*¹². A névtelenség fontos szempont az internet újdonságainak tárgyalásánál. A névtelenség képes bátorságot adni ahhoz, hogy olyan véleményt is kifejezésre juttassunk, ami nem éppen szalonképes.

Éppen ezért foglalkozom én is az interneten megjelenő cikkekkel, hiszen az ímént leírtakból látszik: annak igencsak nagy a jelentősége, hogy az internet mennyivel másképpen képes befolyásolni a híryanagyokat, mennyivel gyorsabban képes eljuttatni az olvasótáborhoz, hogyan képes pillanatok alatt átformálni a közvéleményt. Az interneten megjelenő cikkek írói éppen ezért kell, hogy szembesüljenek a felelősségükkel, a technika adta lehetőségek ugyanis drasztikus hatással lehetnek például egy szervezet iránti bizalom szilárdságának befolyásolására.

Elemzés

A következőkben a kiválasztott cikkeket vetem össze témánként.

MTV-székház ostroma

Az ostrommal kapcsolatban az első kategória portáljainak cikkei nem fejeztek ki semmilyen értékítéletet, nem foglaltak állást egyik politikai oldal mellett vagy ellen, nem alkottak véleményt a beszédről, nem ítélték meg sem negatívan, sem pozitívan a rendőrség szervezetlenségét vagy a tüntetők ostromát. Felsorolták a sérülteket, a károkat, időrendi áttekintést adtak az eseményekről. Az utána következő napokban előtérbe kerültek a rendőrségi hibákra, illetve a politikai felelősségre vonatkozó elemzések, de az újságírók értékítélet nélküli fejtegetéseket folytattak.

A rendőrség képviselői esetében kifejeződött egyfajta felháborodás: „bármit tesz is a rendőrség, csak bírálni tudják a munkáját”. Bajtársiasság, együttérzés: „számunkra a legfontosabb cél, hogy minden kollégánk biztonságban legyen”. Ezt fejezi ki a 'kolléga' jelző folyamatos ismétlése is. A tüntetőket negatívan, a rendőröket heroikusan ábrázolták – sérüléseik ellenére is visszatértek szolgálatukba. A rendőrségi reform szükségességét hangsúlyozták annak érdekében, hogy hasonló sérülések, illetve káosz ne alakulhasson ki.

A harmadik kategória cikkei esetében az ostrom legitimitásának hangsúlyozása volt jellemző. Az ostrom általános megítélését – miszerint az abban

¹² Molnár Péter: Gondolatbátorság. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2002, 41. o.

résztevők köztörvényes bűnözők – mélysegesen sértőnek találták: „antimagyar szolgamédia”. A tüntetőket forradalmároknak titulálták. Fenyegetéseket tettek közzé, miszerint ha a média, illetve a politika folytatja ezt a fajta kommunikációt, újabb rádiók, székházak elfoglalását helyezik kilátásba. Az Ignác-jelentést¹³ nevelésnek tartották: téves információk, hazugságok, rendőrök „böszmesége”, amit a székháznál csináltak.

1956-os évforduló

A semleges kategória cikkei ebben a témában is a tényszerűsége törekedtek. Noha megjelentek jelzők az eseményekkel kapcsolatban („sosem látott rendőri akciók”, „könnygázgránát-kilövési rekord”, „magyar demokrácia történetének legsúlyosabb csatái”), ezek inkább a helyzet dramatikus megjelölésére szolgáltak, mint gyűlöletkeltésre. Az oldalakon talált véleményekre egyfajta cinizmus jellemző: forradalmárok, vagy hülyék. Foglalkoztak az olvasók véleményének felmérésével is.

A második kategória írásaiból döbbenet sugárzott amiatt, hogy „célkeresztbe állította a politika a rendőrséget”. Az újságokban szakszervezeti dolgozók, illetve az események résztvevői szólaltak meg, ezzel is kiváltva az együttérzést a kollégáik, valamint a szervezet iránt. Véleményeik egybehangzóak voltak, kiálltak a rendőrség, a dolgozók igaza mellett, elítélték a brutálitásról szóló híreket. Itt olvasható először annak igénye, hogy az ostromnál megsérült rendőröket támogassák, valamit külön kiállítás is rendeztek az eseményeket ábrázoló fényképekből, felvételekből.

A tüntetéspárti csoport cikkei kifejezetten radikálisak, retorikájuk egyértelműen uszító jellegű: „randalíroztak a rendőrbűnözők”, „joggal nevezheti bárki a magyar rendőrséget ÁVH-nak”. A terror, diktatúra szavak használata gyakori, ezzel szemben magukat a magyar népként definiálták, kiemelve ezzel is a tömegoszlatások jogellenességét. Az oldalakon olvasható személyes hangvételű beszámolók láttán bárkinek a bizalma meginoghat a rendőrségen, és kétséget kizáróan kezd szimpatizálni a tüntetőkkel, áldozatokkal.

Balsai-jelentés, semmisségi törvény

2011-re a túlkapasokra vonatkozó hírek értéke elkopott, így a Balsai-jelentés, illetve a semmisségi törvény nem kapott akkora figyelmet a médiában, mint

¹³ A 2006. szeptember 18-i MTV-székház-ostrommal kapcsolatos rendőrségi jelentés.

amekkora sértésként, tragédiaként felfoghatók a rendőrség számára. Az első csoport cikkei sem foglalkoztak akkora intenzitással velük, mint a 2006-os eseményekkel annak idején. A cikkeket olvasva megfelelő tájékoztatást kapunk a tartalmukról, itt-ott felfedezhető a kormány és rendeletei iránti cinizmus, de ez nem annyira jellemző.

A harmadik kategória esetében is hasonló a helyzet, a szokásos kifejezéseket még megtalálhatjuk az írásokban, de inkább a már említett Morvai- és Gaudi-Nagy-féle törekvésekkel foglalkoznak, mivel végül a semmisségi törvénnyel nem sikerült elérniük a kívánt felszabadításokat.

Ezekkel szemben a rendőri oldal által megjelentetett cikkek egész sora foglalkozik a témával. Hosszas kifejtéseket, jogi, szakmai tudnivalókat találhatunk a lapokban. Ezek hangvétele meglehetősen negatív – természetesen ehhez az is hozzátartozik, hogy a rendőrséget az új kormány megalakulása óta folyamatos megszorítások, elvonások érik, az ilyen jellegű intézkedések csak újabb kétségbeesett reakciókat váltanak ki belőlük. Ezt bizonyítja az is, hogy maguk a rendvédelmi is folyamatosan demonstrációkat tartanak, próbálnak harcolni a jogaikért, a megbecsülésükért. Rendületlenül követelik a székház ostromakor megsérültek kártalanítását is. Az írásokat olvasva a laikus érdeklődő elgondolkodna a rendőrséggel kapcsolatos közvélekedés helyességéről.

Korényi János: Lovasroham

A Lovasroham szintén a rendőrség vonatkozásában okozott megdöbbenést. Az első kategóriába tartozó portálok külön nem foglalkoztak a festménnyel, összességében vizsgálták a tizenöt illusztrációt. Egyedül az [origo]-n olvashatunk egy interjút Korényival. A tüntetéspárti-jobboldali médiák is az alaptörvény illusztrálásával foglalkoznak: „óvodásoknak szóló mesekönyv”. A rendőri oldal megint csak megalázottságát fejezi ki: „a rendőrség egészét sérti Korényi festménye”, „rossz üzenetet hordoz”.

Összegzés

Összességében tehát megállapítható, hogy hipotézisem, miszerint a semleges csoport viszonylag objektívan, a rendőri csoport, valamint a tüntetéspárti csoport cikkei részrehajlón tájékoztatnak, beigazolódott.

Az előbbiekből kiindulva elmondható, hogy a média közbenjárásának is tulajdonítható a rendőrségben megrendült bizalom és annak fennmaradása,

mivel a széles rétegekhez eljutó index.hu és hvg.hu annak ellenére, hogy objektívan tájékoztatott, kevésbé foglalkozott a rendőrség oldalával, nem ismertette az oszlatásokra vonatkozó szabályokat, eljárásrendet, kisebb hírértékű volt a rendőr sérültek ügye, később nem foglalkoztak a szervezeten belüli fejlesztésekkel, és a törekvéssel arra, hogy egy fejlett, demokratikus államnak megfelelő rendőrséget hozzanak létre. A jobboldali médiák pedig túlságosan radikálisan és egyoldalúan viszonyultak az események taglalásához, ezzel az olvasótáboruk nagymértékben azonosult, és a túlon túl negatív ítéletük a közvéleményt is nagyban befolyásolta. A brdsz.hu és az frsz.hu cikkei mindezt alaposan taglalták ugyan, e honlapok olvasótáborára azonban csak a rendvédelmi dolgozók körére terjed ki, a szélesebb közönség megszerzése nem is céljuk, ily módon azonban nem szolgálhatják megfelelően a bizalom növelését, hiszen ismeretanyagaik, véleményeik nem jutnak túl a szervezeteik határain.

Ahhoz, hogy a rendőrségbe vetett bizalom visszaálljon a demokráciában megfelelő működéshez megkövetelt szintre, sok időnek kell eltelnie, és az összes táborról egyfajta nyitottságot igényel. Valószínűsíthető, hogy a jobboldal sosem békél meg a rendőrség intézményével, ezáltal nem is sok érdeke fűződik a presztízse helyreállításához, de a médiának szerepet kell vállalnia abban, hogy a bizalom mégiscsak helyreállhasson. Ezt pedig úgy érhetik el, ha megfelelően informatív cikkeket jelentetnek meg, az olvasók széles körét megcélozva. A rendőrség és a szélsőségek viszonyában megoldás lehetne egy naprakész, gyorsan frissülő portál, amely képes tartani a tempót nemcsak a vizsgált, de a többi, rendelkezésre álló, könnyen elérhető felülettel is. Szükséges a nyitottság, a tájékoztatás, hogy ne is legyen lehetőség a konspirációra a testület munkájával kapcsolatban.

IRODALOM

Angelusz Róbert: A referáló sajtótól az Internetig. In: **Vásárhelyi Mária – Halmi Gábor (szerk.):** A nyilvánosság rendszerváltása. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 1998

Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest, 2001
Balsai-jelentés: <http://www.parlament.hu/irom39/04277/04277.pdf>

Gönczöl-bizottság jelentése: http://www.gonczolbizottsag.gov.hu/jelentes/gonczolbizottsag_jelentes.pdf

Jóri András: A Cybertér pacifikálása. Állami tartalomszabályozási kísérletek a nemzetközi számítógépes hálózatokon. In: **Vásárhelyi Mária – Halmi Gábor (szerk.):** i. m.

Kaposi Ildikó: Online radikálisok. A 2006. őszi magyarországi tüntetések megjelenése a világhálón. In: Gönczöl-bizottság jelentése. 2007.

Krémer Ferenc: A rendőri hatalom természete. Napvilág Kiadó, Budapest, 2003

Lassányi Tamás: A véleménynyilvánítás szabadsága az interneten. 1999.

<http://mek.niif.hu/01400/01407/01407.htm#b19>

Molnár Péter: Gondolatbátorság. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2002

Pokol Béla: Tömegkommunikáció és politika. In: **Bihari Mihály – Pokol Béla (szerk.):** Politológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009

Az elemzéshez felhasznált cikkek

MTV-székház ostroma

<http://index.hu/belfold/ost060919/>

<http://index.hu/belfold/mtvostr0919/>

<http://index.hu/belfold/tuntet0917/?p=7>

<http://hvg.hu/itthon/20060919navracsecs>

<http://hvg.hu/itthon/20060919mtvostrom2>

<http://hvg.hu/hvgfriss/2006.38/200638HVGFriss2>

http://www.frsz.hu/directory/news/news_documents/200610.pdf

<http://brdsz.hu/data/tma/2006/10okt/tma2006okt.html>

<http://kuruc.info/r/1/5742/>

<http://kuruc.info/r/9/7478/>

<http://jobbik.net/index.php?q=node/31>

<http://jobbik.net/index.php?q=node/29>

1956-os évforduló

<http://index.hu/belfold/summ061024/>

<http://index.hu/velemenyejegyzet/ellenf2006/>

<http://index.hu/velemenye/eheti/kossuthokt23/>

<http://hvg.hu/itthon/20061023zavargas/1>

<http://hvg.hu/itthon/20061023kossu>

<http://hvg.hu/itthon/20061031moralais>

<http://brdsz.hu/data/tma/2006/11nov/tma2006nov.html>

http://www.frsz.hu/directory/news/news_documents/200612.pdf

http://www.frsz.hu/directory/news/news_documents/200611.pdf

<http://kuruc.info/r/32/6651/>

http://szentkoronaradio.com/belfold/2010_01_18_ujabb-rebiszes-talalt-ki-2006-oktober-23-rol-az-index-hu

<http://jobbik.net/index.php?q=node/3048>

Balsai-jelentés, semmisségi törvény

http://index.hu/belfold/2011/02/02/balsai_nem_ad_a_rendorok_szavara/

http://hvg.hu/itthon/20110307_elfogadva_semmisségi_torveny

<http://brdsz.hu/data/tma/2011/03okt/tma2011okt.html>

http://www.frsz.hu/directory/news/news_documents/frasz20114k3.pdf

http://www.jobbik.hu/rovatok/orsz%C3%A1gos_h%C3%ADrek/felder%C3%ADtetlen_igazs%C3%A1g_elmaradoz%C3%B3_k%C3%A1rt%C3%A9r%C3%AD%C3%A9sek

<http://kuruc.info/r/34/88115/>

Lovasroham

http://index.hu/belfold/2011/11/08/orban_viktor_kameleon_kepeben_kerul_az_alkotmanyba/

http://hvg.hu/hvgfriss/2011.45/201145_festmenyek_az_alkotmanyhoz_udvari_piktorok

<http://www.origo.hu/kultura/20111108-interju-korenyi-janossal-az-alkotmany-diszkiadasa-hoz-rendelt-lovasroham-alkotojaval.html>

<http://www.brdsz.hu/index.php?mode=cikk&id=1980>

http://www.frsz.hu/directory/news/news_documents/frasz201111netrevegleges.pdf

<http://kuruc.info/r/2/87576/>

http://valami.noiblog.hu/archives/2011/11/07/Kerenyi_festmenyei/

<http://kuruc.info/to/37/10/>